

Rusijos kaltinimai – kaip yra iš tikrųjų

Rusijos agresija prieš Ukrainą sukėlė tarptautinę Rusijos izoliaciją, o NATO sustabdė praktinį bendradarbiavimą su Rusija.

Norėdama nukreipti dėmesį nuo savo veiksmų, Rusija metė NATO visą eilę kaltinimų, kurie grindžiami faktų iškraipymu ir visišku nuolatinių NATO pastangų stiprinti partnerystę su Rusija ignoravimu.

Rusija taip pat reiškia niekuo nepagrįstas abejones Ukrainos valdžios teisėtumu ir naudoja jėgą, kad užgrobūt dalį Ukrainos teritorijos.

Šiuo dokumentu siekiama parodyti, kaip viskas yra iš tikrųjų.

NATO ir Rusijos santykiai

Rusija teigia, kad NATO jau daugelį metų stengiasi nustumti ją į tarptautinės arenos pakraščius.

Nuo pat dešimtojo dešimtmečio pradžios Aljansas nuosekliai stengiasi plėtoti bendradarbiavimo santykius su Rusija bendrų interesų srityse ir siekia strateginės partnerystės.

Dar iki Sovietų Sąjungos ir Varšuvos pakto žlugimo NATO pradėjo gerinti santykius, vietoj konfrontacijos siūlydama dialogą, – tai aiškiai parodė 1990 m. liepą Londone vykęs NATO viršūnių susitikimas (deklaracija [čia](#)). Vėlesniais metais Aljansas skatino dialogą ir bendradarbiavimą, kurdamas tokius naujus bendradarbiavimo forumus kaip Partnerystė taikos labui (PTL) ir Euroatlantinės partnerystės taryba (EAPT), kurie buvo atviri visai Europai, taip pat ir Rusijai (PTL steigimo dokumentai [čia](#) ir [čia](#)).

Pabrėždamos ypatingą Rusijos vaidmenį euroatlantinio saugumo srityje, NATO ir Rusija 1997 metais pasirašė NATO ir Rusijos steigiamąjį aktą dėl abipusių santykių, bendradarbiavimo ir saugumo, sukurdamos NATO ir Rusijos nuolatinę jungtinę tarybą. 2002 metais jos pakėlė santykius į aukštesnį lygį, sukurdamos NATO ir Rusijos tarybą (NRT). (Steigiamąjį aktą galima skaityti [čia](#); Romos deklaraciją, kuria buvo įkurta NRT, skaityti [čia](#).)

Nuo pat NRT įkūrimo pradžios, NATO ir Rusija bendradarbiavo spręsdamos įvairiausias problemas – nuo kovos su narkotikų platinimu ir terorizmu iki povandeninių laivų gelbėjimo operacijų ir civilinių ekstremalių situacijų planavimo. Tokie santykiai nebuvo plėtojami su jokių kitu partneriu.

NATO anaipol nebandė išstumti Rusijos iš tarptautinės arenos, o laikė ją privilegijuota partnere.

Tolesnis NATO gyvavimas ir plėtra

Rusijos oficialūs asmenys sako, kad pasibaigus šaltajam karui, NATO turėjo būti išformuota ir kad naujų valstybių sąjungininkių iš Vidurio ir Rytų Europos prisijungimas pakerta Rusijos saugumą.

NATO po šaltojo karo nebuvo išformuota, kadangi jos narės norėjo išlaikyti ryšį, garantuojantį saugumą ir stabilumą transatlantinėje erdvėje, ir tai aiškiai parodo Londono deklaracija: „Mes privalome ir toliau stovėti drauge, kad kuo ilgiau truktų ta ilgalaikė taika, kuria džiaugėmės šiuos pastaruosius keturis dešimtmečius“. Puoselėdama vertybes, kuriomis visada vadovavosi, NATO tapo daugiau nei karinė Sąjunga – ji virto politiniu dialogo ir bendradarbiavimo forumu.

NATO Atvirų durų politika yra ir visuomet bus grindžiama laisvu Europos demokratinių valstybių pasirinkimu. Ukrainai nusprendus laikytis „nesijungimo“ politikos, NATO visiškai pripažino tokį jos pasirinkimą. Rusijos nuo seno kartojamas teiginys, jog NATO bandė priversti Ukrainą stoti į savo gretas, visada buvo ir toliau lieka absoliučiai neteisingas.

NATO įvykdė Šiaurės Atlanto sutarties (rasite [čia](#)) 10 straipsnyje nustatytas sąlygas, kad valstybės sąjungininkės „vieningu susitarimu gali pakviesti bet kurią kitą Europos valstybę, galinčią remti šios

Sutarties principus ir prisidėti prie Šiaurės Atlanto regiono saugumo, prisijungti prie šios Sutarties.“

Per 1952–2009 metų laikotarpį buvo šeši atvejai, kai Europos valstybės išreiškė norą pateikti paraiškas narystei, grindžiamai demokratiniais principais ir teisės viršenybe. NATO valstybės sąjungininkės vieningai nutarė jas priimti.

NATO ir ES plėtra paskatino Vidurio ir Rytų Europos šalis imtis sudėtingų reformų, kurias buvo būtina įvykdyti iki stojimo. Tai padėjo šių šalių piliečiams pasinaudoti šio demokratinio pasirinkimo, teisės viršenybės ir esminio ekonomikos augimo privalumais. Šios pastangos leido Europai, kaip niekada anksčiau, pasijusti vieningai, laisvai ir taikingai.

Rusija taip pat priėmė šią Steigiamajame akte įtvirtintą viziją. Ji išsipareigojo „sukurti Europoje bendrą saugumo ir stabilumo erdvę be jokių skiriamųjų linijų ar įtakos sferų“ ir „gerbti visų valstybių suverenumą, nepriklausomybę ir teritorinį vientisumą bei jų neginčijamą teisę rinktis savo saugumą užtikrinančias priemones.“

Dabar Rusija, priešingai šiems išsipareigojimams, atrodo, bando atkurti įtakos sferą, užgrobdama dalį Ukrainos, dislokuodama didžiules pajėgas jos pasienyje ir reikalaujama, kaip neseniai pareiškė Rusijos užsienio reikalų ministras Sergejus Lavrovas, kad „Ukraina nepriklausytų jokiam blokui“.

Rusija teigia, kad NATO žadėjo nesiplėsti

Rusijos oficialūs asmenys teigia, kad 1990 metais JAV ir Vokietijos oficialūs asmenys pažadėjo, kad NATO nesiplės į Rytų ir Vidurio Europą, nesims kurti karinės infrastruktūros prie Rusijos sienų ar dislokuoti ten nuolatinių pajėgų.

Tokių pažadų niekada nebuvo, kaip niekad nebuvo pateikta ir jokių įrodymų, kurie galėtų patvirtinti šias Rusijos pretenzijas. Jei NATO, kaip organizacija, būtų kada nors tai žadėjusi, būtų turėjęs būti oficialus, raštiškas visų NATO valstybių narių sprendimas. Negana to, NATO plėtros idėją imta svarstyti tik praėjus keleriems metams po Vokietijos susijungimo. Tuo metu, kai, anot Rusijos, tai buvo neva pažadėta, šio klausimo net nebuvo darbotvarkėje.

Taip pat neteisingi yra ir pareiškimai, kad NATO esą pasižadėjo nekurti infrastruktūros Rusijos kaimynystėje. Steigiamajame akte NATO pakartojo, kad „dabartinėmis ir artimiausios ateities saugumo aplinkos sąlygomis Aljansas vykdys kolektyvinės gynybos ir kitas misijas, užtikrindamas reikiamą sąveikumą, integraciją ir stiprinimo potencialą, o ne stengdamasis papildomai dislokuoti nuolatines stambias karines pajėgas. Tačiau jam teks pasikliauti atitinkama infrastruktūra, kurios pakanka pirmiau paminėtomis užduotimis vykdyti. Tokiomis aplinkybėmis, prireikus, pastiprinimo gali reikėti gynybai nuo agresijos grėsmės ir vykdant taikos palaikymo operacijas, atitinkančias Jungtinių Tautų chartiją ir ESBO veiklą reglamentuojančius principus, taip pat rengiant pratybas, remiantis pataisyta ĮGE sutartimi, 1994 m. Vienos sutarties nuostatomis ir laikantis bendrai sutartų skaidrumo priemonių.“

NATO iš tiesų pritaria tokios karinės infrastruktūros, kaip karinės oro bazės į Aljansą įstojusiose valstybėse, modernizavimui, vadovaujantis pastiprinimui ir pratyboms taikomais reikalavimais. Tačiau vienintelės nuolatinės karinės pajėgos, dislokuotos naujų valstybių narių teritorijoje, yra jų pačių ginkluotosios pajėgos.

Netgi iki Ukrainos krizės vienintelės reguliariai matomos Aljanso pajėgos naujosiose valstybės narėse buvo Baltijos valstybėse dislokuoti NATO orlaiviai, vykdantys oro erdvės patruliavimo misiją. Šios minimalios gynybinės pajėgos negali būti apibūdinamos kaip stambios kovinės pajėgos, kurios minimos Steigiamajame akte.

Prasidėjus krizei, NATO ėmėsi žygių, kurie leistų geriau įvertinti situaciją ir sustiprintų Rytų Europos valstybių narių gynybą. Tai taip pat visiškai atitinka Steigiamąjį aktą ir yra tiesioginė destabilizuojančių Rusijos karinių veiksmų pasekmė.

Galiausiai Akte taip pat pasakyta, kad „Rusija laikysis tokių pačių apribojimų dėl jos įprastinių pajėgų dislokavimo Europoje.“ Rusijos agresija prieš Ukrainą, kaip ir jos sprendimas vienašališkai sustabdyti ĮGE sutarties išsipareigojimų vykdymą, yra absoliučiai neleistinas šio pasižadėjimo sulaužimas.

Rusija teigia, kad NATO nekreipia dėmesio į jos nerimą dėl priešraketinės gynybos

NATO neignoruoja Rusijos nerimo. Priešingai, Aljansas nuosekliai siekia bendradarbiavimo su Rusija priešraketinės gynybos srityje. Viršūnių susitikime Lisabonoje 2010 metais NATO valstybių ir vyriausybių vadovai „nutarė plėtoti priešraketinės gynybos pajėgumus visiems NATO Europos valstybių piliečiams, teritorijoms ir pajėgoms ginti ir pakvietė Rusiją su mumis bendradarbiauti“ (deklaraciją rasite [čia](#)).

Tai buvo pakartota ir Čikagoje 2012 metais vykusiamame Viršūnių susitikime ([čia](#)), kuriame vadovai pabrėžė, jog „NATO ir toliau siekia bendradarbiavimo priešraketinės gynybos srityje, vadovaudamasi abipusio pasitikėjimo ir savitarpiskumo dvasia“, ir aiškiai pareiškė, kad NATO priešraketinė gynyba „nepakenks Rusijos strateginiams atgrasymo pajėgumams“. NATO taip pat pasiūlė skaidrumo režimą, į kurį įeitų ir dviejų NATO ir Rusijos jungtinių priešraketinės gynybos centrų įkūrimas. Rusija šiuos pasiūlymus atmetė.

Šios Viršūnių susitikimų deklaracijos yra kur kas daugiau nei vien tik politiniai pažadai – jos apibrėžia NATO politiką. Rusija, užuot pasinaudojusi NATO pasiūlymais bendradarbiauti, pateikė argumentus, kuriais ignoruojami ir fizikos dėsniai, ir NATO aiškiai apibrėžta strategija. Nepriklausomi Rusijos kariniai ekspertai aiškiai pareiškė, kad NATO priešraketinės gynybos programa negali kelti grėsmės Rusijai ar sumenkinti jos strateginių atgrasymo pajėgų veiksmingumo. Rusijos vyriausybė naudoja priešraketinę gynybą kaip pretekstą reikšti kaltinimus, o ne kaip partnerystės galimybę.

Rusijos kritika dėl NATO karinių veiksmų teisėtumo: Libija

Stengdamasi pateisinti savo neteisėtus veiksmus Kryme, Rusija pareiškė abejojanti kai kurių NATO operacijų teisėtumu.

Viena tokių – NATO vadovaujama operacija civiliams Libijos gyventojams ginti 2011 metais. NATO vadovaujama operacija buvo vykdoma pagal mandatą, suteiktą dviejų Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucijų – Nr. [1970](#) ir Nr. [1973](#), kurios abi cituoja JT Chartijos VII skyrių ir dėl kurių Rusija neprieštaravo. Prezidentas Putinas neseniai apkaltino NATO, kad, bombarduodama Libiją, ji pažeidė šias rezoliucijas. Tai absoliučiai neteisingas kaltinimas.

Rezoliucija Nr. 1973 įgaliojo NATO „imtis visų būtinų priemonių“, kad „būtų apsaugoti civiliai gyventojai ir jų gyvenamosios vietovės, kurioms kyla išpuolio grėsmė“. NATO, turėdama politinę ir karinę regiono valstybių bei Arabų lygos narių paramą, kaip tik tai ir padarė.

Pasibaigus konfliktui, NATO bendradarbiavo su JT Tarptautine tyrimo komisija dėl Libijos, kuri ne tik nerado jokių Rezoliucijos Nr. 1973 ar tarptautinės teisės pažeidimų, bet ir padarė išvadą, kad „NATO įvykdė ypač tikslią kampaniją, akivaizdžiai parodydama siekį išvengti civilių gyventojų aukų.“

Rusijos kritika dėl NATO karinių veiksmų teisėtumo: Kosovas

NATO operacija Kosove buvo įvykdyta po ilgiau nei metus trukusių intensyvių JT ir Kontaktinės grupės (kurios narė buvo ir Rusija) pastangų taikiai išspręsti problemą. JT Saugumo Taryba kelis kartus įvardijo etninę valymą Kosove ir augantį iš savo namų vejamų pabėgėlių skaičių kaip grėsmę tarptautinei taikai ir saugumui. NATO operacija „Allied Force“, kuria siekta užkirsti kelią nuolatiniams plataus masto žmogaus teisių pažeidimams ir civilių gyventojų žudynėms, buvo pradėta nepaisant to, kad tam nebuvo Saugumo Tarybos leidimo.

Pasibaigus oro antskrydžių kampanijai, tolesnė NATO vadovaujama operacija KFOR, kurioje iš pradžių dalyvavo ir Rusija ir kuri vyko pagal JT mandatą (JT ST rezoliucija Nr. [1244](#)), turėjo tikslą užtikrinti saugią ir ramią aplinką Kosove. Dar prireikė beveik dešimties metų diplomatinių pastangų, kurioms vadovavo JT, kad būtų surastas politinis sprendimas ir nustatytas galutinis Kosovo statusas, kaip to reikalavo Rezoliucija Nr. 1244.

Kosovo operacija buvo įvykdyta po nuodugnios diskusijos, į kurią įsitraukė visa tarptautinė bendruomenė, siekianti išspręsti užsitęsusią krizę. Kryme, kuriame nebuvo nei jokių krizės požymių, nei pastangų derėtis dėl kokio nors sprendimo, Rusija ignoravo visą tarptautinę bendruomenę, įskaitant ir JT, ir tiesiog okupavo dalį kitos valstybės teritorijos.

Rusijos pareiškimai, kad Ukrainos valdžia yra neteisėta

Dabartiniai Ukrainos prezidentas ir vyriausybė buvo patvirtinti Ukrainos parlamente 2014 m. vasario 27 d. didžiule balsų, tarp jų ir Regiono partijos narių, dauguma (371 balsu iš 417 užsiregistravusiųjų).

Šis parlamentas buvo išrinktas 2012 m. spalio 28 d. Rusijos užsienio reikalų ministerija tada pareiškė, kad rinkimai vyko „taikiai, be jokių pažeidimų ir laikantis visuotinai priimtų standartų“ bei „patvirtino Ukrainos nuostatą laikytis demokratijos ir teisės viršenybės normų“. Šį pareiškimą rusų kalba galima perskaityti [čia](#).

Parlamentą, kurį Rusija pavadino teisėtu tada, vargu ar galima laikyti neteisėtu dabar.

Rusija teigia, kad vadinamasis referendumas Kryme buvo teisėtas

Rusijos oficialūs asmenys teigia, kad vadinamasis referendumas, vykęs Kryme kovo 16 dieną, buvo teisėtas.

Referendumas buvo neteisėtas pagal Ukrainos konstituciją (skaityti ukrainiečių kalba [čia](#), rusiškai [čia](#), angliškai [čia](#)), kurioje pasakyta, kad klausimai dėl „Ukrainos teritorinių pakeitimų gali būti sprendžiami tikrai visos Ukrainos referendumu.“

Krymas, kaip Ukrainos dalis, turi autonominės respublikos statusą, tačiau visi su jos kompetencija susiję klausimai turi būti sprendžiami Ukrainos parlamente (134 straipsnis), o jos konstituciją taip pat turi tvirtinti Ukrainos parlamentas (135 straipsnis).

Negana to, vadinamąjį referendumą per keletą savaičių suorganizavo apsišaukėliška Krymo vadovybė, įsitvirtinusi ginkluotų Rusijos kareivių dėka po to, kai buvo užgrobti vyriausybinių pastatai.

Rusija teigia, kad Krymo aneksiją pateisina Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonė dėl Kosovo nepriklausomybės

Rusijos vadovybė teigia, kad vadinamojo nepriklausomybės paskelbimo precedentas buvo Tarptautinio Teisingumo Teismo patariamoji nuomonė dėl Kosovo nepriklausomybės (internetu [saitas čia](#)).

Tačiau Teismas yra aiškiai pareiškęs, kad jo nuomonė nėra precedentas. Teismas sakė, kad jam buvo pateiktas „siauras ir specifinis“ klausimas dėl Kosovo nepriklausomybės, kuris neapima platesnių tokio sprendimo teisinių pasekmių.

Teismas aiškiai nurodė aplinkybes, kurioms esant nepriklausomybės reikalavimai būtų neteisėti. Tarp tokių būtų atvejai, kai „jie buvo, arba galėjo būti, susiję su neteisėtu jėgos panaudojimu“. „Neteisėto jėgos panaudojimo“ pavyzdys būtų kaimyninės šalies užpuolimas ir okupacija – kaip tik tai Rusija ir padarė.

Be to, į Kosovo nepriklausomybės paskelbimą atvedęs procesas, apėmęs ir JT vadovaujamus procesus, truko keletą metų. Rusijos pareiškimai visus šiuos faktus ignoruoja.

Viešosios diplomatijos skyrius, Spaudos ir žiniasklaidos sektorius

Tel.: +32(0)2 707 1010/1002

El. paštas: moc@hq.nato.int

#NATO